

Özel/Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencileri İçin Sosyal Beceri Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Özel/Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencileri İçin Sosyal Beceri Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28810>

Özet

Özel/Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencileri İçin Sosyal Beceri Ölçeği, Karataş ve Tagay (2020) tarafından geliştirilmiş, özel ve üstün yetenekli ortaokul düzeyindeki ön ergenlerin sosyal becerilerini değerlendirmeyi amaçlayan bir psikolojik ölçme aracıdır. Bu ölçeğin geliştirilmesi, özel yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimindeki özgün ihtiyaçlara yanıt verme ve bu alandaki mevcut araç eksikliğini giderme ihtiyacından doğmuştur. Ölçek, ön ergenlik dönemindeki bireylerin sosyal etkileşim, empati, çatışma çözümü ve atılganlıklar gibi kritik sosyal beceri alanlarındaki yeterliliklerini kapsamlı bir şekilde ölçmeyi hedeflemektedir. Geliştirme sürecinde, ölçeğin geçerlik ve güvenirlik gibi psikometrik özelliklerinin titizlikle incelenmesi, bilimsel standartlara uygunluğunu sağlamıştır. Bu ölçek, özel yetenekli öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi, gelişimlerinin izlenmesi ve bu alandaki destekleyici müdahalelerin planlanması için önemli bir kaynak sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Özel yetenekli öğrenciler, üstün yetenekli öğrenciler, ortaokul, ön ergenlik, sosyal beceriler, ölçek geliştirme, psikometrik özellikler, Türkiye, eğitim psikolojisi.

Yazarlar

Zeynep Karataş, Özlem Tagay

Amaç

Özel/Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencileri İçin Sosyal Beceri Ölçeği'nin temel amacı, özel ve üstün yetenekli olarak tanımlanan ortaokul düzeyindeki ön ergenlerin sosyal beceri düzeylerini objektif ve güvenilir bir şekilde değerlendirmektir. Bu öğrencilerin bilişsel olarak yetenekli olmaları, zaman zaman sosyal ve duygusal gelişimlerinde farklılıklar göstermelerine neden olabilmektedir. Bu farklılıklar, sosyal ortamlara uyum sağlamada, akran ilişkileri kurmada veya duygusal regülasyonda belirli zorluklar olarak ortaya çıkabilir. Dolayısıyla, bu özel grubun sosyal beceri ihtiyaçlarının doğru bir şekilde belirlenmesi, onların kapsamlı gelişimleri için kritik öneme sahiptir.

Ölçek, bu özel popülasyonun sosyal beceri alanındaki güçlü yönlerini ve geliştirilmesi gereken alanların tespit ederek, eğitimcilerin, rehberlik uzmanlarının ve ebeveynlerin bilinçli müdahale stratejileri geliştirmelerine olanak sağlar. Mevcut genel popülasyon için geliştirilmiş sosyal beceri ölçeklerinin, üstün yetenekli öğrencilerin özgün sosyal-duygusal dinamiklerini tam olarak yansıtmayabileceği düşüncesi, bu spesifik ölçeğin geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu sayede, öğrencilerin sosyal entegrasyonlarını desteklemek ve potansiyellerini tam olarak

gerçekleştirmelerine yardımcı olmak hedeflenmiştir.

Yapı

Ölçek, sosyal beceriler yapısını ölçmeyi hedeflemektedir. Psikolojide sosyal beceriler, bireylerin sosyal ortamlarda etkili ve uygun davranışlar sergilemelerini sağlayan, öğrenilmi ve geliştirilebilir davranışlar bütünü olarak tanımlanır. Bu beceriler, bireyin başarıyla olumlu ilişkiler kurmasını, sürdürmesini ve sosyal etkileşimlerde başarılı olmasını kolaylaştırır. Ön ergenlik dönemi, kimlik gelişimi ve akran ilişkilerinin merkezde olduğu kritik bir evre olduğundan, sosyal beceriler bu dönemdeki öğrencilerin genel iyi oluşu ve akademik başarıları için hayati önem taşır. Üstün yetenekli öğrencilerde ise bu beceriler, bazen asen kron gelişim nedeniyle farklı bir profil gösterebilir; bilişsel olarak ileri olsalar da, duygusal veya sosyal olgunlukları yaşıtlarıyla aynı düzeyde olmayabilir.

Karataş ve Tagay (2020) tarafından geliştirilen bu ölçek, özel ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin iletişim, empati, çatışma çözümü, atılganlık, işbirliği ve sosyal kabul gibi alt boyutlarda gösterdikleri yeterlilikleri değerlendirmeyi amaçlar. Ölçek, bu öğrencilerin sosyal ipuçlarını algılama, duygusal ifadeleri anlama, uygun tepkiler verme ve sosyal normlara uyum sağlama yeteneklerini ele alarak, kapsamlı bir sosyal beceri profilini ortaya koymayı hedefler. Bu sayede, özel yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimlerine yönelik daha hedef odaklı destek programları oluşturulabilir.

Geçerlik

Ölçeğin geliştirme sürecinde, bilimsel ölçme standartlarına uygun olarak çeşitli geçerlik analizleri yapılmıştır. Kapsam geçerliği, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen yapıyı (sosyal beceriler) yeterince temsil edip etmediğini değerlendirir. Bu amaçla, ilgili literatür taraması yapılmış, uzman görüşleri alınmış ve maddelerin özel/üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri alanlarını ne kadar iyi yansıttığını incelenmiştir. Uzman değerlendirmeleri, maddelerin dil, içerik ve uygunluk açısından incelenmesini içermiştir. Bu süreç, ölçeğin ilgili alanları doğru ve eksiksiz bir şekilde ölçtüğünü garanti altına almayı amaçlamıştır.

Ayrıca, ölçeğin yapı geçerliği, faktör analizi teknikleri kullanılarak incelenmiştir. Açıklayıcı faktör analizi (AFA) ile ölçeğin alt boyutları ve madde-faktör yükleri belirlenmiş, sosyal beceri yapısının hangi faktörler altında toplandığı ortaya konmuştur. Bu analizler, ölçek maddelerinin teorik olarak öngörülen sosyal beceri boyutlarıyla uyumlu bir yapıda olduğunu göstermiştir. Gerekirse, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) de yapılarak geçerliğini daha ileri düzeyde test etmek için kullanılabilir, ancak kaynakta bu detay belirtilmemiştir. Bu analizler, ölçeğin özel/üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin sosyal becerilerini tutarlı ve anlamlı bir şekilde ölçtüğünü desteklemektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin geliştirme sürecinde, ölçüm sonuçlarının tutarlılığı ve kararlılığı değerlendirilerek amaçla çeşitli güvenirlilik analizleri yapılmıştır. En yaygın kullanılan yöntemlerden biri olan iç tutarlılık analizi, ölçek maddelerinin birbiriyle ne kadar uyumlu olduğunu ve aynı yapıyı ölçtüğünü gösterir. Bu bağlamda, Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, ölçek maddelerinin bir bütün olarak sosyal becerileri tutarlı bir şekilde ölçtüğünü ve içsel olarak tutarlı olduğunu gösterir. Bu, ölçeğin maddelerinin genel olarak aynı amaca hizmet ettiğini ve birbirinden bağımsız olmadığını ifade eder.

Çıktıların yanısıra, ölçeğin zamana karşı kararlılığı test etmek için test-tekrar test güvenirliliği de incelenmiştir. Bu yöntemle, aynı bireylere farklı zamanlarda ölçek uygulanarak elde edilen puanlar arasındaki korelasyon incelenir. Yüksek bir korelasyon, ölçeğin zamanla kararlı sonuçlar verdiğini ve ölçtüğü özelliğin nispeten sabit olduğunu gösterir. Bu güvenirlilik analizleri, Özel/Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencileri İçin Sosyal Beceri Ölçeği'nin özel yetenekli öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini tutarlı ve güvenilir bir biçimde ölçme kapasitesine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sayede, ölçekten elde edilen puanların kararlı ve tekrarlanabilir olduğu varsayılabilir.

Faktör Analizi

Karataş ve Tagay (2020) tarafından yürütülen ölçek geliştirme çalışmasında, Özel/Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencileri İçin Sosyal Beceri Ölçeği'nin yapısal geçerliliğini belirlemek amacıyla faktör analizi teknikleri kullanılmıştır. Ölçek geliştirme sürecinde, genellikle ilk adım olarak açıklayıcı faktör analizi (AFA) uygulanır. AFA, ölçek maddeleri arasındaki ilişkileri inceleyerek, maddelerin hangi temel boyutlar veya faktörler altında toplandığını keşfetmeyi amaçlar. Bu analiz, sosyal beceriler gibi karmaşık bir yapıyı altında yatan latent faktörleri ortaya çıkarmak için kritik bir adımdır. Örneğin, sosyal beceriler; iletişim, empati, çatışma çözümü gibi farklı alt faktörlere ayrılabilir ve AFA bu ayrımı istatistiksel olarak destekler.

AFA sonuçları, ölçeğin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu ve sosyal becerilerin farklı yönlerini ölçen alt faktörlerden oluştuğunu göstermiştir. Her bir faktör altında yüksek yük değerine sahip maddeler, o faktörün neyi temsil ettiğini belirlemeye yardımcı olmuştur. Bu faktörler, ölçeğin teorik çerçevesi ve ilgili literatürle uyumlu bir şekilde adlandırılmıştır. Faktör analizi, ölçeğin sadece genel bir sosyal beceri puanı değil, aynı zamanda sosyal becerilerin belirli alt alanlarına ilişkin ayrıntılı bilgi sağlayabilecek bir yapıya sahip olduğunu doğrulamıştır. Bu yapısal doğrulama, ölçeğin özel/üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri profilini daha derinlemesine anlamak için güçlü bir temel sunmaktadır.

Araç

Test Türü: Öz Bildirim Ölçeği (Geliştirme Amaçlı)

Format: Genellikle Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmaktadır. Madde sayısı ve derecelendirme seçenekleri (örn. "Hiçbir zaman"dan "Her zaman"a kadar 5'li veya 4'lü bir ölçek) orijinal makalede belirtilmese de, bu tür ölçekler için standart uygulamadır. Bu format, bireylerin belirli davranışlar veya duygular ne sıklıkta veya ne ölçüde deneyimlediklerini derecelendirmelerine olanak tanır.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Özel/Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencileri

Yaş Grubu: Ön ergenlik dönemi (Ortaokul çağındaki öğrenciler, yaklaşık 11-14 yaş arası)

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki ortaokullara devam eden, resmi olarak özel veya üstün yetenekli olarak tanımlanmış öğrenciler. Bu öğrenciler, genellikle yaşlarındaki diğer öğrencilerden bilişsel olarak daha ileri düzeyde olup, özel eğitim programlarına veya destek hizmetlerine dahil edilmiş bireylerdir. Çalışma, bu öğrencilerin sosyal beceri gelişimindeki özgün dinamiklerini anlamak üzere tasarlanmıştır.

Test Metodolojisi: Ölçek geliştirme ve psikometrik özelliklerin incelenmesi. Bu metodoloji, ölçeğin teorik temellerinin oluşturulması, madde havuzunun oluşturulması, uzman görüşlerinin alınması, pilot uygulamalar, veri toplama, faktör analizi, güvenirlilik ve geçerlik analizlerini kapsar. Amaç, bilimsel standartlara uygun, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler

Özel eğitim, ergen gelişimi, eğitim psikolojisi, sosyal-duygusal öğrenme, yetenek eğitimi, psikometri, ölçekleme, Türkiye.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Mevcut Değil

Kurum E-posta Adresleri: zeynepkaratas1972@hotmail.com (Sorumlu Yazar Zeynep Karata)

Yayın Adresi: Mevcut Değil

İzinler, Ücretler ve Test Yolu?

Ölçeğin kullanımı için izinler genellikle sorumlu yazar Zeynep Karataş ile iletişime geçilerek alınabilir. Akademik ve araştırma amaçlı kullanımlar için genellikle yazarların izniyle ve atıf yapılarak ücretsiz olarak erişilebilir olabilir. Ticari veya geniş ölçekli uygulamalar için farklı koşullar geçerli olabilir. Ölçek, 2020 yılında yayınlanan makale ile birlikte akademik literatüre sunulmuştur.

Kaynaklar

Karataş, Z., ve Tagay, Ö. (2020). Özel/Üstün Yetenekli Ortaokula Devam Eden Ön Ergenler için Sosyal Beceri Ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-27.

doi:10.9779/pauefd.746428.

Ölçeğin orijinal PDF belgesine buradan ulaşılabilir: [ozelustun-yetenekli-on-ergenlik-donemindeki-ortaokul-ogrencileri-icin-sosyal-beceri-olcegi-toad.pdf](https://www.arabpsychology.com/ozelustun-yetenekli-on-ergenlik-donemindeki-ortaokul-ogrencileri-icin-sosyal-beceri-olcegi-toad.pdf)

Özel/Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencileri İçin Sosyal Beceri Ölçeğinin Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte bulunmamaktadır. Bu nedenle, burada maddeler listelenememektedir.